

kaanoneita ei kyseenalaisteta vain kyseenalaistamisen ilosta. Kokoelmassa olevat tekstit ovat aidosti mielenkiintoisia sekä filosofisesta että historiallisesta näkökulmasta. Etenkin filosofian historia nähdään usein ikään kuin helminauhana, jossa (mies)filosofit ja heidän abstraktit filosofiset systeeminsä seuraavat toisiaan. Tämän yksipuolisen tarinan sijaan *Miesvaltaa murtamassa* haastaa lukijan ajattelemaan filosofian historiaa moniäänisenä keskusteluna, johon kuuluvat myös soraäänent ja suurten ajattelijoiden kriitikot. Perinteisiä valtarakenteita on aina kyseenalaistettu ja niitä puolustavia ideoita vastaan on niin ikään aina argumentoitu. Olisi siis älyllisesti epärehellistä ja eettisesti arveluttavaa jättää nämä vasta-argumentit historian laitamille tai vain pienen erikoistuneen tutkijajoukon vastuulle. Siten miesvaltaisten ja miesten kirjoittaman filosofian historian kyseenalaistaminen on paitsi feministinen, myös filosofisesti ja aatehistoriallisesti laajempi ja erittäin tärkeä projekti.

Henriikka Hannula, väitöskirjatutkija
Wienin yliopisto

Kristittyjä nuorukaisia kasvattamassa

Lauri Julkunen:

Kynällä ja Sanalla. Yrjö Karilas poikien kasvattajana 1910–1960-luvuilla. Jyväskylän yliopisto 2021. 306 s. ISBN 978-951-39-8926-2.

Lauri Julkunen väitöstudiumin kohdehenkilönä on Yrjö Karilas (1891–1982), joka teki pitkän uran opettajana ja poikatyöntekijänä. Karilas kirjoitti myös nuorille suunnattuja tietokirjoja, joista etenkin *Pikku Jättiläistä* on luettu monessa polvessa. Omana aikanaan Yrjö Karilas oli tunnettu hahmo, mutta sittemmin ”Pikku Jättiläisen isä” on unohtunut kansakunnan kaapin päällä takariviin.

Julkunen tarkastelee tutkimuksessaan Yrjö Karilaan elämän pitkää kaarta. Mukana ovat Karilaan lapsuus pohjoissuomalaisessa maalaispappilassa, kouluajat Oulun lyseossa ja Helsingin yliopistossa, avioliitto ja perheen perustaminen Ester Teittisen kanssa, korkean keskipäivän vuodet uuraassa työssä, sotavuosien herätyskokemus sekä viimein vanhuus ja vähittäinen luopuminen. Tutkimuksen lähdeaineiston muodostavat Karilaan henkilökohtaiset paperit kirjeineen ja muistelmineen, tämän mittava kirjallinen tuotanto sekä yhdistystoiminnan synnyttämä arkistomateriaali. Karilaan suku on antanut tutkijan käyttöön myös runsaasti valokuvia, jotka ajoittuvat 1890-luvulta 1960-luvulle. Näitä aineksia käyttäen Julkunen rakentaa tyylikkäästi kirjoitetun kertomuksen eräästä 1900-luvun elämästä.

Tutkimuksella on myös laajemmat tavoitteet. Oikeushistorioitsija Päivi Mäkelää mukaillen Julkunen määrittelee tutkimuksensa temaattiseksi elämäkerraksi, jossa yksilön toiminnan kautta tarkastellaan jotain tiettyä ilmiötä. Julkunen analysoi Yrjö Karilaan toimintaa kysymällä, millaista miesihannetta kohti tämä kasvatti poikia, miten ihanne muuttui vuosien varrella ja millaisia kasvatusmenetelmiä Karilas käytti. Saamansa vastaukset Julkunen kytkee osaksi laajempaa yhteiskunnallista prosessia: uskonnon problematisoitumista poikien ja miesten elämässä sekä tähän tarjottuja ratkaisuja.

Tutkimuksensa pääasiallisena tuloksena Lauri Julkunen esittelee *apologeettisen maskuliinisuuden* käsitteen. Hänen mukaansa se oli Yrjö Karilaan ajama pojille tarkoitettu kristillinen identiteettikehikko, joka hahmotui ”puolustusasetelmissa 1900-luvun alkupuolen ruumiillisuutta korostavaan mieskansalaisuuteen”. Karilaan pyrkimyksenä oli siis tarjota nuorukaisille miesidentiteetti, joka olisi kilpailukykyinen muihin tarjolla olleisiin miesidentiteetteihin nähden. Tämä pyrkimys sai vuosikymmenten varrella erilaisia ilmenemismuotoja, joita Julkunen kutsuu *apologeettisen maskuliinisuuden strategioiksi*. Etenkin vuosisadan alkupuolella *apologeettinen maskuliinisuus* rakentui individualismille ja painotti itsekasvatusta ja -luottamusta kristityn nuoren miehen aseena ryhmäpainetta vastaan. Myöhemmin *apologeettiseen maskuliinisuuteen* liittyi etenkin Karilaan omassa elämässä uskonveljeyden ihanne. Julkunen tutkimustuloksella on varmasti jatkokäyttöä erityisesti sukupuolen tutkimuksen piirissä.

Uuden teoreettisen käsitteen lisäksi Lauri Julkunen tutkimus tuottaa uutta tietoa murrosikään liitetystä uskonnollisesta diskurssista, kristillisen nuorisotyön roolista nuorisotyön teorianmuodostuksen edelläkävijänä sekä modernisoituvan yhteiskunnan kilpailevista maskuliinisuuksista. Samalla avautuu näkökulma feminiinisyysiin. Tyttöjen ja naiseuden ihanteista olisi ollut mielenkiintoista kuulla laajemminkin; nyt Julkunen nostaa esiin lähinnä paheellisina pidetyt jazz-tytöt, vaikka Karilaan hahmotteleman ihannepojan vastinparin muodostivat selvästi aivan toisenlaiset nuoret naiset. Lukijaa jää askarruttamaan myös, miksi Karilaan kirjoittamissa kasvatuksellisissa mallitarinoissa ei käsitelty nuorten miesten ja naisten välisiä suhteita. Miten kristityn nuorukaisen oli tarkoitus oppia suhtautumaan vastakkaiseen sukupuoleen oikealla tavalla, jos mallitarinoiden maailma oli homososiaalinen?

Tasapainotteleminen yksilön elämänsäkaareen ja laajempien kaarien välillä on usein haasteellista, mutta Julkunen onnistuu tässä tehtävässä hyvin. Karilaan verkostoja olisi toki voinut avata tutkimuksessa aavistuksen verran enemmän, sillä tämä olisi valottanut kirkkaammin sitä yhteiskunnallista positiota, josta ponnistaen mies kasvatusystytään teki. Esimerkiksi Yrjö Karilaan ja Ester Teittisen avioliitossa ei ollut kyse pelkästään vir-

kamiesperheiden lasten liitosta, vaan myös niin sanotun nousevan sivistyneistön sisäisistä suhteista. Tämä on merkityksellistä, kun ajatellaan pariskunnan yhteistä eetosta, jaettava ajatusta siitä, että juuri heidän tehtävänsä oli valistaa muita. Samoin kirjoittajan päätös rajata Yrjö Karilaan perhe-elämä – myös tämän isänrooli – pääosin tarkastelun ulkopuolelle on yllättävä valinta, onhan kyse miehestä, joka toimi nimenomaan nuorten kasvattajana.

Yleisesti ottaen Lauri Julkunen kuvaa kuitenkin tarkkanäköisesti yksilön ja yhteiskunnan välistä vuorovaikutusta analysoidessaan Yrjö Karilaan keskeistä asemaa kristillisessä poikatyössä, ”Karilas-brändin” rakentamista ja ”brändissä” ilmenneitä murtumakohtia. Tällaisena voidaan pitää Karilaan 1940-luvun herätyskokemusta, jota Julkunen tarkastelee oivaltavasti mikrohistoriallisella otteella. Islantilaishistorioitsija Sigurður Gylfi Magnússoniin ja tämän saksalaiskollega Alf Lütkeen tukeutuen Julkunen esittää, että herätyksessä ei ollut kyse pelkästään henkilökohtaisesta kokemuksesta vaan ”pidempiaikaisen rakenteellisen jännitteen tulvimisesta [...] Karilaan itseymmärrykseen”. Yhteiskunnan makrotason murros sai siis hahmon mikrotasolla, tässä tapauksessa Karilaan elämässä, mikä puolestaan heijastui takaisin ylemmälle tasolle, tässä tapauksessa kristilliseen poikatyyöhön.

Kokonaisuutena Lauri Julkusen kunnianhimoinen tutkimus avaa tuoreita näkökulmia nuoruuden historiaan, sukupuolihistoriaan ja 1900-luvun ensimmäisen puoliskon modernisoituvaan Suomeen. Julkusen tutkimuksella on myös potentiaalia keskustella muilla tieteenaloilla tehdyn tutkimuksen kanssa, mistä esimerkkinä mainittakoon nykyajan poikatutkimus. Lisäksi väitöstutkimuksella on annettavaa oman aikamme yhteiskunnalliseen keskusteluun, kuten esimerkiksi identiteetti- tai henkilöbrändityötä koskeviin pohdintoihin.

Johanna Annola, dosentti
Tampereen yliopisto

Muistettu ja unohdettu kylmä sota

Pia Koivunen:

Rauhanuskovaiset. Suomalaiset maailman nuorisofestivaaleilla 1940–1950-luvuilla. SKS 2020. 327 s. ISBN 978-951-8581-638.

Viimeaikaisessa kylmän sodan tutkimuksessa on yhä voimakkaammin korostunut tarve tuoda esiin myös muiden kuin valtionpäämiesten ja diplomaattien toimijuutta ja kokemuksia. Tämä trendi alkaa pikkuhiljaa näkyä suomalaisessakin alan tutkimuksessa, mistä

yhtenä esimerkkinä voidaan pitää Pia Koivusen kirjaa *Rauhanuskovaiset: Suomalaiset maailman nuorisofestivaaleilla 1940–1950-luvuilla*. Neuvostoliiton johdolla järjestetyille nuorisofestivaaleille osallistuneiden suomalaisnuorten kokemuksissa kylmä sota on suuri tuntematon; jatkuvasti läsnä, mutta samalla monella tapaa tavoittamattomissa.

Kylmän sodan ruohonjuuritason kokemusten ohella *Rauhanuskovaiset* liittyy myös toiseen, koko ajan voimistuvaan tutkimustrendiin, niin sanottuun transnationaaliin eli ylirajaiseen historiaan, joskin kirjan kohteena olevien rauhanfestivaalien massiivisen skaalan takia voitaisiin puhua jopa globaalista historiasta. Juuri rauhanfestivaalien koko, osallistujamaiden runsaslukisuus ja tapahtuman itseisarvoinen kansainvälisyys osana Neuvostoliiton virallista rauhan ja ystävyyden retoriikkaa on toisaalta tarkoittanut sitä, että nuorisofestivaaleista on jo olemassa varsin kattavasti kirjallisuutta. *Rauhanuskovaiset* pyrkii erottumaan tästä aikaisemmasta tutkimuksesta korostamalla festivaalien kokemushistoriallista puolta.

Kokemuksien tavoittamiseksi *Rauhanuskovaiset* perustuu pääosin muistitietoaimeistoon, josta osa on aikalaishavaintoja ja osa jälkikäteen haastatteluisia kerättyä. Arkisten kokemusten kautta ylätason poliittinen konflikti asettuu uudelleen kontekstiin. Ylirajaisen tutkimuksen näkökulmasta raja- ja suomalaisiin muistelijoihin on lähtökohdiltaan varsin kansallinen, vaikka vertailukohtia muiden maiden osallistujien kokemuksiin muutamassa kohdassa itse tekstiä haetaan. Kirjan pääteemana voi pitää suomalaisten työläisnuorten kokemaa kansainvälisyyttä. Toimijajoukon kansallinen raja- ja toisaalta tarkoittaa, että teoksen ylirajaisuus korostaa aktiivisen ja kahdensuuntaisen vaihdon sijaan vastaanottoa ja kansainvälisyyden kokemusten aiheuttamia reaktioita.

Rauhanuskovaiset kuvaa suomalaisia festivaaliosallistujia ja heidän toimiaan festivaaleilla hyvin suopeasti. Festivaaleille osallistuneiden nuorten motiiveja ei aseteta kyseenalaiseksi, ja Koivunen pohtii osallistujien toiminnan poliittisuutta heidän omista lähtökohdistaan käsin muistuttaen toistuvasti siitä pahantahtoisuudesta, millä erityisesti maan porvarillinen lehdistö näihin nuoriin suhtautui. Tutkimusaineiston huomioon ottaen suopeus on luonnollinen lähestymistapa, ja aikalaisten ymmärtäminen ja heidän antamiensa motiivien hyväksyminen nousevat kirjan kantaviksi metodologisiksi, jopa tutkimuseettisiksi näkökulmiksi.

Tutkijan ääni on ymmärtävä myös kohdissa, joissa muistelussa on selviä asiavirheitä, esimerkiksi kronologian tai tapahtumapaikan suhteen. Ajoittain tutkimuskohteiden kokema ihailu Neuvostojärjestelmän saavutuksia kohtaan siirtyy myös tutkijan tekstiin. Heti johdannossa kirja julistaa: ”Poliittisista jännitteistä huolimatta maailman nuorisofestivaali toimi sillanrakenta-